

Danmarks afståelse af Norge

Undervisningsforløb
til udskoling

Statspatriotisme

Der er i alt 6 undervisningsforløb, som henvender sig til 7.-9. kl.:

- Det borgerlige idealsamfund
- Fædrelandsange
- Nordens forening
- Pligter mod konge og fædreland - opdragelse i det rette borgersind
- Småstatsmentalitet
- Statspatriotisme (dette materiale)

Vejledning til underviseren

Der er i alt 6 undervisningsforløb, som henvender sig til 7.-9. klasse. Undervisningsforløbene kan bruges direkte som de står, eller underviseren kan tilføje/plukke i dem efter behov og selv sammensætte sit eget undervisningsmateriale. De 6 undervisningsforløb er:

1. Det borgerlige idealsamfund
2. Fædrelandssange
3. Nordens forening
4. Pligter mod konge og fædreland – opdragelse i det rette borgersind
5. Småstatsmentalitet
6. Statspatriotisme

Bemærk: forløbene om Småstatsmentalitet og Statspatriotisme er meget svære, og anbefales derfor til de ældste elever.

Opbygning

Hvert undervisningsforløb indledes med kort baggrundsviden om det specifikke emne. Underviseren kan desuden hente baggrundsviden i kompendiet, der findes i historiekassen og på Middelfart Museums hjemmeside. For yderligere baggrundsviden se f.eks. Rasmus Glenthøj: *Skilsmissen*, 2012.

Underviseren kan vælge at formidle konteksten til eleverne eller lade dygtige elever læse selv.

Efter gennemgangen af konteksten følger selve undervisningsforløbet med tekster, spørgsmål og opgaver. Underviseren vælger selv, om eleverne skal løse opgaverne skriftligt, gennem en aktivitet (oplæg, sang, teater) eller via dialog på klassen.

Materialet er konstrueret på en sådan måde, at der med fordel kan arbejdes i grupper.

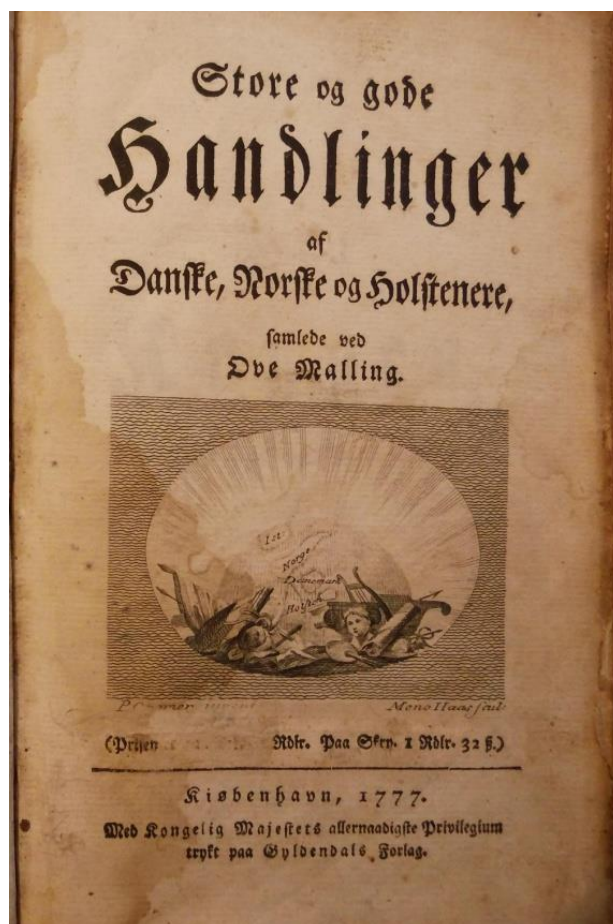
Undervisningsforløbene til 7.-9. klasse kan suppleres med et besøg på Middelfart Museums udstilling om Middelfart og Hindsgavl under krigen 1807-14. Det er også muligt at lade eleverne tilberede en eller flere historiske opskrifter fra kokebogen i historiekassen (findes også på Middelfart Museums hjemmeside).

Baggrundsviden

I USA er patriotisme (menes afledt af patris 'fædreland') et af de flittigst anvendte begreber i den politiske debat. Begrebet anvendes sjældent i dagens Danmark. Begrebet har haft forskellige betydninger gennem tiden. I dag vil mange sætte lighedstegn mellem patriotisme og fædrelandskærlighed. For 200 år siden anså den borgerlige elite patriotisme som den sammensatte danske stats ideologiske grundlag. Af fri vilje og ægte følelser skulle enhver sand patriot tjene staten på en uegennyttig og selvopofrende måde. Intet offer for staten var for stort. I krigstid skulle patrioteren således være villig til at ofre livet for staten. Den borgerlige elite mente, at alle indbyggere fra alle stænder i hele staten skulle være patrioter. Bonden kunne f.eks. udvise patriotisme ved at dyrke jorden hensigtsmæssigt efter de nyeste metoder, være tro mod Gud, kongen og staten samt springe soldat i krigstid.

Patriotismebegrebet for 200 år siden havde ikke samme betydning som fædrelandskærlighedsbegrebet. Afstamning, nationalitet, sprog og kulturelle tilhørsforhold var principielt underordnet inden for patriotismebegrebet. En nordmand, hvis loyalitet kun gjaldt det-fædrene-land (fødelandet), var ikke en patriot. For den sammensatte danske stats eksistens var statspatriotisme vigtigere end fædrelandskærlighed.

I 1777 udsendte historikeren Ove Malling *Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere*. Der var tale om et statspatriotisk værk, der skulle forme befolkningens bevidsthed i en patriotisk og kongetro retning. De beskrevne "store og gode handlinger" (dyder) var knyttet til historiske personer fra Tordenskjold til navngivne personer fra almuen. Bogen var skrevet til undervisningsbrug, men værket blev hurtigt så populært, at historierne blev gengivet i andre bøger, på teatret, i billedkunsten og endog i en skulpturpark ved Jægerspris.

Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenerne var populær langt op i 1800-tallet. I Danmark mistede de fleste af bogens tyske og norske helte dog betydning efter 1814 og de slesvigske krige. Tordenskjold var en vigtig undtagelse. I 1890 flagede man rundt omkring i de danske hjem på 200 års dagen for Tordenskjolds fødsel. Norskfødte Tordenskjold blev og bliver i Danmark betragtet som en dansk helt. I Norge ser man ham som en norsk helt. I 1923 var der en dansk-norsk strid om ejerskabet til et portræt af Tordenskjold.

Undervisningsforløb

Ove Mallings *Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere* har følgende kapiteloverskrifter:

Religion	Sindighed
Menneskekærlighed	Ædelmodighed
Højmodighed	Retfærdighed
Kærlighed til Fædrelandet	Trofasthed
Troskab mod Kongen	Embedsiver
Kækt mod	Vindskibelighed
Standhaftighed	Flid i studeringen
Tapperhed	Goddædighed
Snildhed	Store Fortjenester af Staten

- **Hvor mange af disse begreber kender eleverne?**

Under kapitlet Vindskibelighed findes en historie, om den norske bonde Ole Vadda, der blev tildelt en præmie af et norsk Landhusholdningsselskab i 1776. Den korte beretning lyder (oversat til nudansk):

... Ole Vadda har i længere Tid arbejdet for jordbrugets forbedring på hans gård Vadda, og er den første bonde i dette præstesogn, der egentlig kan siges at have forsøgt dette. Gården var anset som en af de allerdårligste, da han overtog den. Jorden var både sumpet og stenet, og på sine steder ganske bjergrig. Men ved at rydde nogle tusinde læs sten, ved at anvende ualmindelig flid og stor omkostning på at bortsprænge klipper, ved at grave kilometerlange grøfter, ved at fælde vild og unyttig skov m.m. har han bragt denne gård i en sådan stand, at den nu frembringer den tredobbelte mængde hø samt den tyvedobbelte mængde havre og byg som førhen.

- **Forklar ud fra beretningen om Ole Vadda hvad begrebet vindskibelighed dækker over.**

I præsentationen af begrebet Goddædighed skriver Ole Malling:

At give og at gøre vel er ikke altid det samme. Også den der uddeler i flæng, uden at agte til hvem eller til hvad, enten for at roses eller for at adsprede, giver, og dette er ingen fortjeneste: det er kun ubetænksomhed eller forfængelighed eller ødselhed. Den derimod, der ved at spare og dog uddeler, men efter valg, til nytte, i hensigt til at gavne og glæde, han gør vel; og det er goddædighed.

Aldrig savner den goddædige lejlighed til at anvende sine gaver. Der er altid noget nyttigt at stifte for verden og medmennesker. Enhver vil i sin cirkel finde unge at opdrage, vindskebelige at understøtte, gamle at pleje; ja kort, trængende af forskellige slags at hjælpe, værdige handlinger at belønne, nyttige anlæg at befordre. Evne til i slige tilfælde at kunne hjælpe og gavne er de største fordel, rigdom eller overflødig formue fører med sig; og ved at bruge den viser den rigere sig fortjent til det fortrin han fik frem for andre.

Ikke altid sker velgørenen den ret, ham skyldes. Ofte nydes hans velgerninger af uagtsomme eller uskønsomme. Men er hans goddædighed som den bør være, agter han ikke derpå. Han gjorde vel, ikke for at kaldes god, men for at være det. Det er ham nok at han ved med sig selv, at han har levet til nytte, og at han har stræbt at opfylde den Guds hensigter, der gav ham evnen

- **Hvad dækker begrebet goddædighed over, og hvorfor var dette en vigtig egenskab for den gode statspatriot?**
- **Troskab mod kongen var en grundpille i statspatriotismen under enevælden. Gennemgå Mallings forklaring på begrebet Troskab mod Kongen og analyser hans syn på kongen.**

Troskab mod Kongen

Kærlighed til fædrelandet, og troskab mod det, er at anse som årsag og nærmeste virkning. Den der i gerningen elsker sit land og sit folk, har ikke alene afsky for at forurette det, at bedrage det, at berige sig på dets bekostning; men han er endog på hvert et sted, fædrelandet sætter ham, arbejdsom i dets tjeneste, årvågen for dets vel, nidkær for dets ære og færdig til at opofre alt, førend at svige det.

Troskab mod fædrelandet og troskab mod kongen er uadskilige. Min konge er mit fædrelands hoved. Ved ham taler det til mig. Ved ham sørger det for min sikkerhed og velfærd. Ved ham sætter det mig i embede, pålægger mig pligt og forretning, og betror mig mere eller mindre af dets sager. Troskab mod ham er altså troskab mod det.

Dette indser den gode og kloge borger, og sin konge elsker han, som et velopdraget barn sin fader. Min konge, min fader, siger han, og føler det. Det er ham naturligt og let, at lyde sin konge, at udrette hans vilje på det nøjeste, at være påpassende for hans fordele, ja at vove god og liv for ham og i hans tjeneste, thi kongens person er ham hellig, og i hans vel ser han tillige både fædrelandets og sit eget.

Gud, som er den, der oprejser stater, og grundfæster tronen, er også den, der satte konger, disse konger, som vi sværger lydighed, troskab og mandskab. At lyde dem er da at lyde Gud, og at være dem tro, er at være sig selv, sin ed tro. Begge dele er vigtige for enhver, der føler pligt og ære. Danske og norske

havde i de ældre tider den berømmelse, endog blandt langt fraliggende nationer, at de var trofaste i løfter, og deres konge indtil døden hengivne, og danske og norske fortjente da disse lovtaler. Men det samme fortjener også vi! Vi har årsag til at trakte derefter, thi vender vi vore øjne til tronen, hvad ser vi da, om vi ellers kan se? Vi ser vore gamle kongers, vore gamle velgøreres og fædres afkom, dem som gjorde vel mod vore forfædre, og som disse igen så ærligt tjente, så mandigen strede under, og strede for. Dette syn være os da helligt og dyrebart! Det blive vor ære, at elske vore konger som de elskede deres, og det være vort højeste ønske, at historierne i dette tilfælde kan engang vidne det samme for vore efterkommere om os, som de nu vidne for os om hine!

Store og gode Handlinger findes online på google books, og her kan man evt. findes flere eksempler fra bogen. Hvis man ikke er skrap til at læse gotisk skrift kan man markere tekstafsnit fra bogen med saksesybolet, og derefter hente teksten over i f.eks. Word.

- **Inddel eleverne i grupper og bed dem nedskrive 5-10 af nutidens dyder. Nutidens dyder kunne f.eks. være: aktiv deltager i demokratiet, miljøbevidsthed, uddannelse, forbruger etc. Sammenlign nutidens dyder med dyderne omkring 1800.**
- **Hvad skyldes forskellen i nutidens og datidens dyder? De centrale temaer er: enevælde vs. demokrati, slidsomt landbrugsarbejde erstattet af hjernearbejde, Danmark ikke truet af krige inden for egne landegrænser, kristendommen ikke eneste religion etc.**

Formål

I januar 2014 er det 200 år siden den danske stat måtte afstå Norge til Sverige ved Kielerfreden. 434 års politisk union mellem Tvillingeriget Danmark-Norge var slut. Danmark blev dermed en af Revolutions- og Napoleonskrigenes helt store tabere. Norge vedtog efter afståelsen sin egen moderne grundlov, som landet fik lov til at beholde, selv om det blev tvunget i union med Sverige.

Nederlaget i 1864 og den efterfølgende afståelse af hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenburg kom til helt at overskygge for tabet af Norge. Først i de senere år er historikerne begyndt at rette fokus på 1814, og den betydning det relativt fredelige brud med Norge har haft både for den danske selvforståelse og for vores forhold til nordmændene.

Formålet med undervisningsforløbet er at gøre eleverne bekendte med Tvillingeriget Danmark-Norge samt følgevirkningerne af skilsmissen i 1814.

Undervisningsmaterialet ligger også i en printvenlig version på www.middelfart-museum.dk under fanen Aktiviteter.

Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til:

Videncenter Vejlbj, Skoleafdelingen
Att.: Skolekonsulent Lars Jensen
Vejlbjvej 9, 5500 Middelfart
www.middelfart.dk
Tlf.: 88 88 55 00 Direkte: 88 88 57 44

eller

Middelfart Museum
Algade 8, 5500 Middelfart
www.middelfart-museum.dk
info@middelfart-museum.dk
Tlf.: 64 41 47 41

Middelfart
KOMMUNE

MiddelfartMuseum